

УДК 282 : 262.7+316.422

«ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА» І «ГЕНДЕРНА ІДЕОЛОГІЯ»: ОМОНІМИ ЧИ СИНОНІМИ?*Олег Єгрешій*

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Україна, 76018, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57
e-mail: Ludyna@ukr.net

На наш погляд, нині, в умовах виражених цивілізаційних змін, науково-технічної революції, характерних ментальних метаморфоз зростає затребуваність міждисциплінарних досліджень. Перед істориками постає завдання, здійснюючи паралелі з минулим, розставити акценти у неологізмах, з'ясувати сутність нових ідеологій на предмет їхньої соціокультурної «імплементациї» у повсякденне життя.

Останніми роками термін «гендер» стає одним із найбільш популярних і вживаних понять українського соціокультурного простору. Найчастіше говорять про державну гендерну політику, під якою розуміють діяльність державних інституцій, спрямовану на здійснення та гарантування рівних прав, свобод і можливостей для жінок і чоловіків, утвердження принципів демократії та формування культури паритетності у суспільстві [18]. У сучасних умовах для демократичної держави стає нормою виробляти державні механізми забезпечення гендерної рівності у суспільстві, поширювати інформацію про понятійний апарат «гендер» серед широкого суспільства, сприяти прийняттю гендерного законодавства, допомагати науковим установам у розробці гендерних проблем і проведенні гендерного аналізу суспільно-політичних процесів у країні тощо [8].

Утім, термін «гендер», а також цикл понять і концепцій, похідних від цієї категорії (гендерний підхід, гендерні дослідження, гендерна політика, гендерна рівність, гендерний паритет тощо) міцно входить не лише до суспільної термінології, а й акумулюється до наукового середовища. В Україні нині видаються спеціалізовані журнали (наприклад, «Гендерные исследования», що публікується Харківським центром гендерних досліджень, журнал «Я» Харківської жіночої організації «Крона» тощо), проводяться науково-практичні конференції, захищаються десятки дисертаційних досліджень (і кандидатських, і докторських) присвячених гендерній проблематиці, виграються відповідні гранти, що покликані сприяти інтеграції поняття

«гендер» у свідомість модерного соціуму, створювати позитивне сприйняття цього терміну широким українським суспільством. До слова, гендерні дослідження (студії) – це комплекс міждисциплінарних досліджень (соціології, психології, економіки, політології, історії, педагогіки й ін.), присвячених феномену статі в її соціальних вимірах. Через призму статі (гендеру) і досліджуються різні аспекти соціальних відносин – класові, національні, політичні, рольові й ін.

«Гендер» нерідко дослідниками сприймається як боротьба за права людини та громадянина [17], дотримання громадянської рівності [3]. Вітчизняні науковці з'ясовують гендерні аспекти соціальної політики в Україні: трудову міграцію населення України, гендерні невідповідності пенсійної системи України, віділяють увагу гендерним проблемам на ринку праці України [10]. Значна увага приділяється також гендерним відмінностям в електоральній поведінці громадян України, гендерним особливостям кар'єрних орієнтацій молоді, проблемі гендерної рівноправності в українській політиці тощо [1]. Авторські висновки підштовхують до думки, що у XXI ст. забезпечення гендерної рівності стає пріоритетним суспільно-політичним напрямком розвитку світу, подолання нерівності між чоловіком і жінкою та гендерним вирівнюванням в усіх сферах життя [16]. Крім того, активно розвиваються гендерні дослідження в історичному аспекті [2].

Українські науковці переконують, що у багатьох країнах світу останні десятиріччя XX ст. і перші роки XXI ст. ознаменувалися істотними зрушеннями у розумінні рівності потенційних можливостей чоловіків і жінок і правового забезпечення цієї рівності у постіндустріальному суспільстві. Формування особистості жінки та чоловіка, статева збалансованість у суспільстві проголошені однією зі стратегій розвитку європейських держав у XXI ст. Дотримання приписів неупередженого ставлення до особи незалежно від статі нині сприймається як невід'ємна складова демок-

ратичних перетворень і сталого розвитку будь-якого суспільства.

У публічному соціокультурному просторі фігурує також наступне визначення поняття «гендер» – це набута, соціально закріплена поведінка, пов'язана з ролями та характеристиками, приписуваними чоловікам або жінкам у кожній конкретній культурі. На відміну від біологічної статі, що являє собою набір генетично закладених анатомо-фізіологічних ознак людини, гендер будується у конкретному соціокультурному контексті у певний історичний період і, відповідно, є різним у часі та просторі. Гендер – продукт соціалізації, стать – результат еволюційного розвитку.

Разом з тим, навколо поняття «гендер» у сучасній вітчизняній історіографії спостерігається відчутна «диглосія» – поширення гендерних знань, яке почалося в Україні, не отримує однозначного позитивного сприйняття. Чимало українських науковців, громадсько-політичних і релігійно-церковних діячів різко критично зустрічають утвердження гендерної ідеології. У цьому вони солідаризуються з багатьма європейськими колегами, міркування яких, на наш погляд, зводяться до наступного висновку: гендерна ідеологія виступає за деконструкцією людини як біологічно детермінованої істоти, і тим самим сприяє деконструкції традиційного поняття сім'ї, і деконструкції самого поняття людини.

Завідувач кафедри психології Київського Інституту бізнесу та технологій Людмила Гридковець красномовно відзначила: «Гендерно-рівнісний екстремізм є складовою психологічного екстремізму, що спрямований на викривлення моделі чоловічо-жіночої взаємодії та переводить стосунки між чоловіком і жінкою із стану «посвяти» у стан «бізнес-проекту», при цьому руйнуючи ефективні моделі взаємодоповнення статей та знищуючи традиційні норми та цінності» [9]. На думку психолога, найбільша небезпека цього міфу полягає у деструктивних суспільних процесах: по-перше, падіння цінності інституту сім'ї, відкладання або відмова від народження дітей на догоду кар'єрі, знецінення інституту материнства, стирання межі норми-паталогії сексуальних проявів, втручання та деформація традиційних культових моделей богослужінь тощо.

Старший викладач кафедри філософії Українського католицького університету (УКУ) та науковий працівник Інституту родини та подружнього життя цього ж навчального закладу, кандидат філософських наук, доктор філософії Петро Гусак висловив

переконавання, що термін «гендер» пропагують для того, аби він увійшов до нашого ужитку, аби він був у всіх на слуху. На думку науковця, факт, що гендерна теорія йде на кафедри та факультети окремих університетів, свідчить про спробу зміни способу мислення молоді та перспективної частини суспільства, а згодом зміни мислення та всього суспільства.

Завершальним етапом, на думку Петра Гусака, є знищення чоловічої та жіночої статей, їх деконструкція, адже сім'я завжди була джерелом культурної, релігійної та національної традиції. Наприклад, зараз слово «патріот», як уважає науковець, в Європі вважають майже лайливим. «Ми дожилися до того, що ми його прирівнюємо до слова «нацист». Така доля скоро може спіткати і гетеросексуалізм. Планується створення нової європейської людини, позбавленої національних і релігійних коренів. Це потрібно для того, щоб мати масу, якою можна маніпулювати...» [7].

У листопаді 2016 р. у Львові в УКУ з відкритою лекцією виступила відома німецька вчена-соціолог і журналістка Габрієла Кубі, яка назвала гендерну теорію – «хибною, ненауковою та відірваною від реальності...». За словами Г. Кубі, теорія гендеру прокладає шлях до нового тоталітарного суспільства, адже продукovanі нові закони обмежують права тих, хто не погоджується з цією ідеологією. І ці антидискримінаційні закони, на думку Г. Кубі, спрямовані проти так званої гомофобії, хоча насправді теорія говорить про те, «що ми усі маємо невротичний страх перед гомосексуалізмом». Бо якщо священнослужитель, політик, говорить правду про загрозу гендерної ідеології, то переслідується законом, а якщо традиціоналіст цитує Святе Письмо про гомосексуалізм, то це називають дискримінацією. У результаті поширення гендерної ідеології, на думку німецької вченої, руйнується християнська ідентичність [4].

До слова, останні два роки поняття «гендер» активно «імплементується» до вітчизняного законодавства.

Попри те, що 10 листопада 2015 р. Верховна Рада України повторно відхилила проект закону «Про внесення змін до Кодексу законів про працю України (щодо гармонізації законодавства у сфері запобігання та протидії дискримінації із правом Європейського Союзу)», Президент України Петро Порошенко закликав парламентарів прийняти такі антидискримінаційну поправку до Трудово-

го кодексу, яка передбачає, зокрема, заборону прямого або непрямого обмеження прав працівників незалежно від статі, гендерної ідентичності та сексуальної орієнтації [21]. Врешті, 12 листопада 2015 р. Верховна Рада України внесла антидискримінаційну поправку до Кодексу законів про працю. За відповідне рішення у цілому проголосувало 234 народні депутати. Згідно із текстом законопроекту, забороняється будь-яка дискримінація у сфері праці залежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, гендерної ідентичності, сексуальної орієнтації, етнічного, соціального й іноземного походження [19]. Розгляд законопроекту відбувався без широкого обговорення та без розгляду альтернативного законопроекту № 3442-1 із компромісними формулюваннями, без доопрацювання пропонуєваних змін під час підготовки до другого читання, з кількаразовими голосуваннями за одне і те саме питання.

Рік потому, 17 листопада 2016 р. Верховна Рада знову розглянула три нормативних акти, через які була спроба ввести в українське законодавство термінологію «гендер» і «сексуальна орієнтація». Серед них законопроекти № 5294 та № 4952, що пов'язані з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашнього насильства. Однак на думку окремих католицьких аналітиків, у законопроектах відбулася підміна поняття гендерної рівності: замість зрівняння прав жінок і чоловіків – рівні права тим, хто асоціює себе з чоловічою або жіночою статтю. У такому формулюванні поняття «гендер» стало тотожним до поняття трансгендер, транссексуал та інших секс-меншин.

Проти таких положень у законах виступила низка народних депутатів України, зокрема голова Міжфракційного депутатського об'єднання «За духовність, моральність та здоров'я України» Павло Унгурян. Він різко відзначив: «Вони (ці законопроекти – О.Є.) є небезпечними, бо суперечать традиційним християнським засадам. Поняття «гендер» за цим проектом набуло такого змісту, якого немає у нашому консервативному законодавстві. Таким чином заборона дискримінації за гендером перетворилася на повну легалізацію сексуальних збочень», – сказав П. Унгурян. На його думку, закон про боротьбу з домашнім насильством вкрай важливий, але без цих окремих пунктів. Врешті, після довгих баталій у залі парламенту депутати ухвалили рішення – вилучити з обох законів поняття «гендеру»

та сексуальної орієнтації [6].

Незважаючи на те, що у лютому 2016 р. відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України було запроваджено посаду Урядового уповноваженого з питань сім'ї, вже кількома місяцями потому, у жовтні 2016 р., цю посаду було ліквідовано. Рішення було прийнято всупереч позиції Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій (ВРЦіРО), яка виступила з окремою заявою, підкреслюючи важливість і доцільність новоствореної посади [14]. Більше того, Кабмін подав на розгляд Парламенту законопроект, який запроваджує поняття «сексуальна орієнтація» та «гендерна ідентичність» не лише до трудового кодексу, а й до інших законів України. Зокрема, до статті 11 Закону України «Про зайнятість населення» пропонується таке доповнення: «Держава гарантує особі право на захист від будь-яких проявів дискримінації у сфері зайнятості населення за ознаками... гендерної ідентичності, сексуальної орієнтації». Крім цього, пункт перший статті 24-1 Закону України «Про рекламу» пропонується викласти в новій редакції: «Забороняється в рекламі про вакансії (прийом на роботу) висувати вимоги за ознаками... сексуальної орієнтації» [15].

Раніше у зверненнях до Уряду та Верховної Ради ВРЦіРО застерігала, що на тлі існуючого антидискримінаційного законодавства наполегливе доповнення трудового кодексу поняттями «сексуальна орієнтація» та «гендерна ідентичність» може сприйматися як «один із перших кроків до легалізації в Україні так званих одностатевих шлюбів (реєстрації одностатевих партнерств)», що є неприпустимим і згубним для суспільства, як і гендерна ідеологія загалом. Як альтернатива, релігійно-церковні діячі пропонували використовувати у законодавстві України з протидії дискримінації поняття «стать» і «статевість», які є ідеологічно нейтральними [15].

У грудні 2016 р. під час голосування у Генеральній Асамблеї ООН представники України підтримали створення посади Незалежного експерта ООН з питань сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності, якого часто називають експертом ООН по правах ЛГБТ. Згадану посаду незалежного експерта ООН врешті обійняв Вітіт Мунтабхорн, який своїми основоположними завданнями на посаді експерта ООН серед іншого назвав: визнання статусу ЛГБТ: закріплення в законодавстві і практиці права людей на те, щоб їх гендерна ідентичність визнавалася в офіційних та інших документах; гендерно-багатоманітне ку-

льтурне включення ЛГБТ: виявлення та поширення таких тлумачень релігії й інших переконань, які проголошують засади прийнятності всіх, що має надати простір для гендерної різноманітності; робота з релігійними, політичними, громадськими діячами та лідерами громадської думки для пропагування поваги та захисту ЛГБТ; а також дозволити ЛГБТ асоціюватися й у повній мірі брати участь у сімейному житті та соціальних змінах; процес співчуття до ЛГБТ, що передбачає залучення вчителів, батьків, громади та дітей, молоді у вихованні розуміння сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності, що є всеосяжним [24].

Натомість, напередодні вказаного нами голосування у Генеральній Асамблеї ООН, ВРЦіРО у листах за підписом єпископа Михайла Паночка зверталася до Президента України та МЗС із закликом не віддавати голос за експерта ООН по правах ЛГБТ. А деякі з українських церков висловлювали свої застереження, що запровадження гендерної ідеології призведе до того, що з часом гетеросексуальні пари будуть класифікуватися як дискримінаційні, незважаючи на те, що вони відповідають нормам міжнародного права у галузі прав людини [24].

Поширення в українському громадському середовищі гендерної ідеології викликає серйозне занепокоєння у релігійно-церковних колах. Голова Конференції Єпископів Римо-Католицької Церкви в Україні Архієпископ-Митрополит Львівський Мечислав Мокшицький висловив занепокоєння запропонованими Конституційною Комісією України новими формулюваннями положень про права і свободи людини. Священнослужитель відзначив: «Інтеграція України в об'єднану Європу можлива виключно на засадах збереження християнських цінностей, які впродовж двох тисячоліть формували духовне обличчя нашого континенту. Не є винятком й Україна, яка в статті 21 свого Сімейного Кодексу чітко визначила, що «шлюбом є сімейний союз жінки та чоловіка» [26, с. 1]. Єпископ-помічник Кам'янець-Подільської дієцезії Римо-католицької церкви Радослав Змітрович красномовно зауважив, що «Україні більш загрожує ідеологія гендеру ніж повернення комунізму». Водночас, священнослужитель застеріг українське суспільство від сліпого захоплення європейськими цінностями, адже на його думку, Європа у сучасних умовах рухається у дуже неправильному напрямку, відходить від своєї ідентичності [12, с. 1].

Глава УГКЦ Святослав Шевчук підтвердив, що у сучасних умовах інституцію сім'ї намагаються знищити за допомогою ідеології під назвою «гендер». Більше того, священнослужитель назвав ці небезпеки «страшнішими від часу коли народився Христос». Владика висловив занепокоєння тим, що українські законодавці починають запроваджувати гендерну термінологію у трудове українське законодавство» [11, с. 1]. 16 липня 2015 р. Глава УГКЦ Святослав Шевчук звернувся листом до тодішнього Голови Верховної Ради України, голови Конституційної комісії у справі змін до Конституції України Володимира Гройсмана. Священнослужитель висловив жаль, що Робоча група з прав людини Конституційної комісії практично не врахувала пропозиції змін до Конституції України, які висловила Всеукраїнська рада Церков і релігійних організацій у спеціальному листі. Натомість, на думку Святослава Шевчука, було враховано протилежні за суттю пропозиції до нової редакції Конституції України, які містять у собі серйозні загрози для інституту сім'ї в Україні, традиційних для українського суспільства взаємовідносин подружжя як союзу чоловіка та жінки, а також створюють підґрунтя для легалізації неприйнятних для морального здоров'я та природного розвитку суспільства одностатевих партнерств (статті 27 і 35 проекту) [13, с. 1].

В інтерв'ю польському виданню «В мережі» Глава УГКЦ висловив переконання, що християнська Україна «може стати певним викликом для пробудження секуляризованої Європи». «Україна відкидає фальшиві цінності у вигляді гендерної ідеології, хоч це могло б бути перешкодою для приєднання до Європейського Союзу. Але Євросоюз – це ще не Європа, – зауважив Предстоятель УГКЦ. – ЄС може існувати без України, але Європа не може існувати без України, бо буде неповна» [25, с. 1].

19 листопада 2015 р. в інформаційному агентстві Інтерфакс Україна відбулася пресконференція на тему внесених змін до Трудового кодексу у частині впровадження термінів «гендерна ідентичність» і «сексуальна орієнтація». Представники українських церков і релігійних організацій різних конфесій (взяли участь, зокрема, Євстратій (Зоря), архієпископ, речник УПЦ КП, Олекса Петрів, протоієрей, керівник Департаменту зовнішніх зв'язків УГКЦ, Ігор Лук'янов, представник головуючого у Всеукраїнській раді Церков і релігійних організацій, заступник Старшого єпископа Української Християнської Єванге-

льської Церкви та Моше Реувен Асман, Головний рабин України) виробили офіційну позицію щодо проголосованого у жовтні 2015 р. закону № 3442. Учасники прес-конференції одногосно відзначили, що прийняття закону несе загрозу фундаментальним правам і свободам роботодавців і віруючих громадян [22, с. 1].

1 грудня 2016 р. єпископи Києво-Галицького Верховного Архієпископства УГКЦ оприлюднили послання стосовно небезпеки гендерної ідеології, в якому, зокрема, відзначили: «усіх людей доброї волі, а особливо державних діячів та законотворців, закликаємо чувати над тим, щоб у законодавство України не впроваджувалися неперевірені й неперевірені концепції людської ідентичності чи сім'ї та принципи гендерного виховання, пам'ятаючи, що «керівна влада має за мету служити спільному благу, зберігати й боронити природну та істинну свободу громадян, сімей і громадських організацій». Законодавство, на думку священнослужителів, тільки тоді буде твердим і непорушним, коли ґрунтуватиметься не на тимчасових сумнівних теоріях, а на природному законі, підтвердженому Божественним Одрокровенням [20, с. 1].

15 грудня 2016 р. відбувся круглий стіл на тему «На сторожі життя і традиційних сімейних цінностей», організатором якого виступив Департамент зовнішніх зв'язків в Україні Патріаршої курії Української Греко-Католицької Церкви, та ініціативою мирян. Мета заходу – доведення до широкого кола громадськості й органів державного управління та влади позиції віруючих щодо актуальних питань конституційного процесу в Україні, зокрема, у сферах захисту життя та традиційних сімейних цінностей. На круглий стіл було запрошено провідних церковно-релігійних діячів України, науковців, колишніх держслужбовців консервативного напрямку [23]. У підсумкових матеріалах відзначалося: активісти занепокоєні змінами до законодавства стосовно традиційних сімейних цінностей і виступають проти низки змін до законодавства України у сферах захисту життя та традиційних сімейних цінностей. Один із учасників круглого столу, Голова благодійного фонду «Сім'я» доктор філософії Адріан Буковинський зауважив: «На сім'ю відбувається дуже системний структурований наступ... в Україні існує низка законодавчих ініціатив, що несуть загрозу інституції сім'ї як союзу між чоловіком і жінкою. Найперше, це стосу-

ється позиції конституційної комісії змінити ст. 51 Конституції України, замінити слова «чоловіка і жінки». Це надзвичайно небезпечні зміни».

Крім того, учасників круглого столу непокоїть урядовий план дій з реалізації національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 р., розміщений на сайті Кабміну. Згідно з цим документом, передбачені ініціативи легалізації одностатевих партнерств, проведення маршів рівності, гей-парадів за кошти платників податків. Відповідне одностатеве, трансгендерне усиновлення дітей, підвищення кваліфікації в освітніх закладах щодо викладання з ЛГБТ-тематики. Також зміни у трудовий кодекс щодо дискримінації за сексуальною орієнтацією», – додав Буковинський.

Підсумовуючи констатоване нами вище, висловимо свій погляд на проблему. Вважаємо, що задля чіткішого усвідомлення понять, визначення їх міри впливу (прогресивного чи регресивного) на життя суспільства, належить чіткіше диференціювати поняття «гендерна політика/гендерна рівність» і «гендерна ідеологія». Усвідомлюємо, що український політикум і соціум на сучасному етапі не можуть випадати з контексту «прогресії часу», дисонувати з демократичними перетворюваннями, виступаючи проти феномену статевої рівності, емансипації жінок. Утім, на наш погляд, не варто і здійснювати підміни понять, бо у такому разі постає ризик недиференційованого сприйняття поняття «гендер», сліпого прищеплення цього терміну у суспільне середовище України без «задньої думки», про загрозу, яку несе гендерна ідеологія для сімейної традиції.

Тож термін «гендерна ідеологія», попри свою однокорінність є, на наш погляд, радше не синонімічним, а омонімічним до терміну «гендерна політика». Належить проводити ширшу пропагандистську роботу задля роз'яснення омонімічності цих термінів.

На наш погляд, доволі вірогідною є також поступова кристалізація у середовищі науковців двох протилежних поглядів – більш прогресистського, за яким термін «гендер» вбачається, зазвичай, у позитивному, модерному сенсі (в умовах емансипованого ХХІ ст. з його постулатами свободи, рівності, естетики буття, гендерна політика державних органів не повинна дивувати). Прихильники традиціоналістської «течії» виступають за дуже доскіпливе прочитання поняття «гендер». Піддаючи, зазвичай, цей термін негації, традиціоналісти вбачають його чужим для української

мовної та історичної традиції. Причому передусім саме термін «гендерна ідеологія» різко таврується науковцями консервативного напрямку (і істориками, і соціологами, і філософами, і релігієзнавцями) як загрозна християнській ідентичності.

Уважаємо, що Україна нині перебуває у ситуації своєрідного соціокультурного ментального перелому. Поступово віддаляємося від радянського тоталітарного минулого, і навпаки, після Революції Гідності активно євроінтегруємося, входимо до наразі маловідомого нам культурологічного простору. Євроінтеграція обіцяє у недалекій перспективі побудову правової держави та громадянського суспільства, вірогідно сприятиме демократизації українського суспільства. Водночас, уважний погляд на європейське повсякдення 2010-х рр. дозволяє зробити висновок, що західні цінності, попри свої характерні позитиви, вміщують і виразні виклики. Адже секуляризація (позбавлення релігійної складової у світогляді суспільства) притаманна якраз західному культурному середовищу. Водночас слід пам'ятати, що однією із засадничих рис української ментальності є релігійність, яка аж ніяк не пов'язана з політкоректним ставленням до одностатевих шлюбів. На наш погляд, прийняття секуляризаційних законів становить загрозу національній і релігійній ідентичностям.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

- Акімов І.С. Гендерні відмінності в електоральній поведінці громадян України / І.С. Акімов, В.В. Баглай // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2005. – № 23. – С. 220-228; Гупаловська В. Гендерні особливості кар'єрних орієнтацій молоді / В. Гупаловська, О. Каляманська, О. Щербатюк // Вісник Львівського університету. Серія: Філософські науки. – 2008. – Вип. 11. – С. 229-246; Смирнова І.Є. Проблема гендерної рівності в українській політиці / І.Є. Смирнова // Гілея: науковий вісник. – 2011. – № 48. – С. 641-648; Фулей Т. Практика Європейського суду з прав людини щодо утвердження гендерної рівності / Т. Фулей // Законотворчість: практичні аспекти впровадження принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в діяльності Верховної Ради України / за ред. О.І. Суслової. – К., 2010. – С. 157-179; Фулей Т.І. Основи гендерної рівності: навч.-метод. посіб. для суддів / Тетяна Іванівна Фулей. – К.: ТЮТЮКІН, 2010. – 240 с.
- Вановська І.М. Розвиток жіночого домашнього підприємництва в гендерному просторі українського села у другій половині XIX – на початку XX століття: автореф. дис... к. іст. н.: 07.00.01 / Інна Марківна Вановська. – Харків, 2011. – 20 с.; Гогохія Н. Жінка у радянському соціокультурному просторі 1930-х рр.: гендерний аспект української урбанізації / Н. Гогохія // Донецький вісник Наукового товариства ім. Шевченка. – Донецьк, 2004. – Т. 5. – С. 376-383; Венгерська В.О. Розподіл гендерних ролей у формуванні українського національного проекту в XIX ст. / В.О. Венгерська // Гілея: науковий вісник. – 2011. – № 53. – С. 42-45; Стяжкіна О. Гендерні виміри радянської повсякденності 1960 – середини 1980-х років / О. Стяжкіна // Краєзнавство. – 2010. – № 3. – С. 214-223.
- Васильєва В. Шлях до гендерного паритету у суспільстві / Валентина Васильєва. – Запоріжжя, 2004. – 56 с.; Никифоренко В.Г., Табанова А.І. Гендерна рівність в Україні: про-

блеми та шляхи удосконалення / В.Г. Никифоренко, А.І. Табанова // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2014. – Вип. 2 (53) – С. 218-225; Дегтеренко А.М. Гендерний порядок і шляхи формування громадянського суспільства в Україні / А.М. Дегтеренко // Гілея: науковий вісник. – 2012. – № 56 (1). – С. 497-500.

- Габрієла Кубі: Гендеризм – це ніщо інше, як глобальна загроза сім'ї [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/gabriela-kubi-genderizm-ce-nishcho-inshe-yak-globalna-zagroza-simiyi>.
- Гарашенко С.В. Гендерна рівність як чинник демократичних перетворень в Україні / С.В. Гарашенко // Наукові записки. – 2008. – Т. 82: Політичні науки. – С. 58.
- «Гендер не пройде!». Депутати в Раді відстояли християнські цінності та сім'ю [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/gender-ne-proyde-deputati-v-radi-vidstoyali-hristiyanski-cinnosti-ta-simyu>
- «Гендерна політика» сьогодні: що це? [Інтернет ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/genderna-politika-sogodni-shcho-ce>
- Гендерний підхід: історія, культура, суспільство. – Львів: ВНТЛ-Класика, 2003. – 252 с. (збірка наукових статей, розділів із книг); Про рівність статей. Збірник / Пер. з фр. Під заг. ред. О. Хоми. – К.: Альтерпрес, 2007. – С. 484.
- Гендерорівнісний екстремізм як фактор руйнації родини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/gendernorivnisniy-ekstremizm-yak-faktor-ruynaciyi-rodini>
- Герасименко Г.В. Гендерні аспекти трудових міграцій населення України / Г.В. Герасименко, О.В. Позняк // Демографія та соціальна економіка. – 2006. – № 1. – С. 46-54; Герасименко Г.В. Гендерні невідповідності пенсійної системи в Україні: проблеми та перспективи / Г.В. Герасименко // Демографія та соціальна економіка. – 2006. – № 2. – С. 55-63; Герасименко Г.В. Гендерні проблеми на ринку праці України / Г.В. Герасименко // Демографія та соціальна економіка. – 2005. – № 1. – С. 138-145; Покришук В. Проблеми гендерної зайнятості населення на ринку праці України / В. Покришук, С. Коваль // Україна: аспекти праці. – 2011. – № 2. – С. 3-10; Лапшина В.Л. Гендерні стереотипи в професійній сфері: витоки, стан та перспективи існування / В.Л. Лапшина // Український соціум. – 2005. – № 4 (9). – С. 27-34; Герасименко Г.В. Гендерні аспекти соціальної політики в Україні: монографія / Г.В. Герасименко. – Умань: «Візаві» (СПД Сочинський), 2008. – 252 с.
- Глава УГКЦ: «Інституцію сім'ї намагаються знищити за допомогою ідеології під назвою «гендер» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/lavagkc-instituciyu-simiyi-namagayutsya-znishchiti-zadomogo-ideologiyi-pid-nazvoyu-gender>
- Єпископ помічник Радослав Змітровіч «Україні більш загрожує ідеологія гендеру ніж повернення комунізму» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/iepiskop-pomichnik-radoslav-zmitrovich-ukrayini-bilsh-zagrozhuie-ideologiya-genderu-nizh-povernennya>
- Зміни до Конституції загрожують інституту сім'ї в Україні, – Святослав Шевчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.credo-ua.org/2015/07/138202>
- Кабмін ліквідував посаду урядового уповноваженого з питань сім'ї [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/kabmin-likviduvav-posadu-uryadovogo-upovnovazhenogo-z-pitan-simiyi>
- Кабмін надалі просуває інтереси ЛГБТ у закони України, незважаючи на протести Церков [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/kabmin-nadali-prosuvaie-interesi-lgbt-u-zakoni-ukrayini-nezvazhayuchi-na-protesti-cerkov>
- Кісь О. Моделі конструювання гендерної ідентичності жінки в сучасній Україні / Оксана Кісь [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n27texts/kis.htm>; Гендерний підхід: історія, культура, суспільство / Під редакцією Ліліани Гентош, Оксани Кісь. – Львів: ВНТЛ Класика, 2003. – 250 с.; Колодій М. Становлення гендерних досліджень у контексті еволюції жіночого руху: від марксизму до постмодернізму / М. Колодій // Науковий вісник Ужгородського університету.

Серія: Політологія, соціологія, філософія. – 2008. – Вип. 9. – С. 203-206; Новицька В.П. Гендерна соціалізація: соціологічні концепції та практики: автореф. дис... канд. соціолог. наук: 22.00.01 / Валентина Петрівна Новицька. – К., 2010. – 15 с.; Рубчак М. Рожева сила: нові опозиціонерки в пошуках гендерної справедливості: [про діяльність «Фемени»] / М. Рубчак // Критика. – 2012. – № 4. – С. 4-7; Корольова І.Є. Українська жінка в православній картині світу та національній традиції: гендерні рецепції: автореф. дис... к. філос. н.: 09.00.12 / Ірина Євгенівна Корольова. – Харків, 2011. – 20 с.; Толстоухова С. Утвердження гендерної рівності: реалії та перспективи: Про Державну програму з утвердження гендерної рівності / С. Толстоухова // Вісник пенсійного фонду України. – 2007. – № 3. – С. 10; Васильєва О.С. Відмінності особистих цінностей: гендерний аспект / О.С. Васильєва, О.В. Завгородня // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Серія: Філософія, психологія, педагогіка. – 2001. – № 2. – С. 81-91.

17. Марценюк Т. Гендерна рівність і недискримінація: посібник для експертів і експертів аналітичних центрів. – К., 2014. – 65 с.; Оніщенко Н.М. Гендерні паритети в умовах демократичних перетворень / Н.М. Оніщенко // Актуальні проблеми міжнародних відносин: збірник наукових праць / ред. кол. Л.В. Губерський (голова ред.) та ін. – К., 2008. – Вип. 76 (у 2-х ч.), Ч. I: (у двох частинах). – С. 33-34; Гаращенко С.В. Гендерна рівність як чинник демократичних перетворень в Україні / С. Гаращенко // Наукові записки. Політичні науки. – 2008. – Т. 82. – С. 58-61.

18. Основи теорії гендеру / Чухим Н., Мельник Т., Скорик М., Малес Л. та ін. – К.: «К.І.С.», 2004. – 536 с.

19. Порушуючи закон, парламент проголосував за резонансні зміни до Трудового кодексу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/porushuyuchi-zakon-parlament-progolosuvav-za-rezonansni-zmini-dotrudovogo-kodeksu>

20. Послання Синоду Єпископів Києво-Галицького Верховного Архiepіскопства Української Греко-Католицької Церкви стосовно небезпеки гендерної ідеології [Електрон-

ний ресурс]. – Режим доступу: http://news.ugcc.ua/documents/poslannya_sinodu_yepiskop%D1%96v_kiievogalitskogo_verhovnogo_arhiepisopstva_ugkstsstosovno_nebezpeki_gendernoi_%D1%96deolog%D1%96i_78209.html

21. Президент Петро Порошенко вимагає від парламенту законодавчого захисту сексуальних збоченців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/prezident-petro-poroshenko-vimagaie-vid-parlamentu-zakonodavchogo-zahistu-seksualnih-zbocheniv>

22. Про гендерну ідентичність і сексуальну орієнтацію говоритимуть на прес-конференції у Києві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/pro-gendernu-identichnist-i-seksualnu-orientaciyu-govoritimut-na-pres-konferenciyi-u-kiievi>

23. Про охорону життя і традиційні сімейні цінності говорили на круглому столі у Києві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ugcc.ua/video/pro_ohoronu_zhittya_ta_traditsiy%D1%96yn%D1%96ts%D1%96nnost%D1%96_govorili_na_kruglomu_stol%D1%96_u_kiiev%D1%96_78328.html

24. Україна знов підтримала призначення експерта ООН по павам ЛГБГ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/ukrayina-znov-pidtrimala-priznachennya-eksperta-oon-po-pravam-lgbt>

25. Християнська Україна може стати викликом для пробудження секуляризованої Європи, – Блаженніший Святослав [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.credo-ua.org/2015/05/135784>

26. «Як живе сім'я, так живе народ і так живе весь світ»: відозва Львівського митрополита РКЦ щодо змін в Конституції України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/yak-zhivе-simya-tak-zhivе-narod-i-tak-zhivе-ves-svit-vidozva-lvivskogo-mitropolita-rkc-shchodo-zmin>

Егрешій Олег «Гендерна політика» і «гендерна ідеологія»: омоніми чи синоніми?

У статті автор, розкриваючи сутність термінів «гендерна політика» і «гендерна ідеологія», намагається з'ясувати: ці поняття є близькими за змістом (синонімами) чи близькими за звучанням, але протилежними за змістом (омонімами). Тим самим, автор прагне визначити особливості прогресивного чи навпаки, регресивного впливу цих явищ на українське суспільство. Термін «гендер», на думку автора, неоднозначно сприймається українським політикумом, науковцями та соціумом. Автор статті вважає, що задля цілісного й адекватного сприйняття цього терміну, існує потреба чіткішої диференціації цих понять. Терміни «гендерна політика» та «гендерна рівність» зазвичай використовують для означення боротьби за рівність прав жінок, і мають позитивне звучання. Натомість, термін «гендерна ідеологія» віддзеркалює появу нового та небезпечного явища для українського соціуму – «соціокультурна стат», доводиться, що особа має право вибору статі у ході своєї соціалізації, свого життя. Однак, насправді, стат – це біологічна константа, а не соціокультурна. Ці тенденції є, на думку автора, небезпечними для традиційної сім'ї. Автор статті вважає терміни «гендерна політика» і «гендерна ідеологія» омонімами.

Ключові слова: гендерна ідеологія, гендерна політика, історична наука, секуляризація, Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій, «сексуальна орієнтація»

Егрешій Олег «Гендерная политика» и «гендерная идеология»: омонимы или синонимы?

В статье автор, раскрывая сущность понятий «гендерная политика» и «гендерная идеология», пытается выяснить: эти понятия являются близкими по содержанию (синонимами) или близкими за звучанием, но противоположными по содержанию (омонимами) Тем самым, автор стремится определить особенности прогрессивного или наоборот, регрессивного влияния этих явлений на украинское общество. Понятие «гендер», по мнению автора, неоднозначно воспринимается украинским политиком, учеными и социумом. Автор статьи считает, что для целостного и адекватного восприятия этого термина, существует потребность более четкой дифференциации этих понятий. Термины «гендерная политика» и «гендерное равенство» обычно используют для определения борьбы за равенство прав женщин, и имеют позитивное звучание. Но термин «гендерная идеология» отражает появление нового и опасного явления для украинского социума – «социокультурный пол», признается, что лицо имеет право выбора пола в ходе своей социализации, своей жизни. Однако, в действительности пол – это биологическая константа, а не социокультурная. Эти тенденции есть, по мнению автора, опасными для традиционной семьи. Автор статьи считает, что понятия «гендерная политика» и «гендерная идеология» омонимами.

Ключевые слова: гендерная идеология, гендерная политика, историческая наука, секуляризація, Всеукраинский Совет Церквей и религиозных обществ, «сексуальная ориентация»

Yegreshiy Oleg «Gender politics» and «gender ideology»: synonyms or homonyms?

In the article the author reveals the essence of the terms «gender politics» and «gender ideology». The author explains: these concepts are close in meaning or opposite in meaning. Thus, the author seeks to define the features of the progressive or

regressive impact of these events on the Ukrainian society. The term «gender» is ambiguously perceived by Ukrainian politicians, scientists and society. The author believes that there is a need for a clearer differentiation of these concepts. The terms «gender politics» and «gender equality» is used to define the struggle for equal rights of women, are, in the context of democratization of society, have a positive content. But «gender ideology» is a threat to the traditional family. The author believes that the terms «gender politics» and «gender ideology» are opposites in meaning.

Keywords: «gender politics», «gender ideology», historical science, secularization, All-Ukrainian Council of Churches and religious organizations, «gender identity», «sexual orientation»

Рецензенти:

Тробські Мацей, доктор габлітований, професор

Тодоров І.Я., д.і.н., професор

Надійшла до редакції 11.01.2017 р.